

ŽMOGAUS PAPILOMOS VIRUSO PROFILAKTIKA

Riziką užsikrėsti žmogaus papilomos virusu mažina:

1. Saugus, atsakingas lytinis elgesys.
2. Tinkama asmens higiena.
3. Skiepai.

Susilaikymas nuo ankstyvų lytinių santykių yra pats saugiausiai būdas neužsikrėsti ŽPV ir kitomis lytiniu keliu plintančiomis infekcijomis. Jaunimui rekomenduojama diegti nuostatą kuo vėliau pradėti lytinį gyvenimą. Dabartinėje visuomenėje daugelis jaunų žmonių ikivedybinius santykius vertina kaip įprastą ir savaime suprantamą dalyką. Egzistuoja nuostata, kad lytiniai santykiai galimi be jokios atsakomybės. Svarbu paauglius ugdyti lytiškai, t.y. siekti derinti konkrečių žinių lytiniais klausimais pateikimą su bendražmogiškųjų vertybių bei valios ugdymu ir brandinti šeimos gyvenimui. Svarbu suteikti paaugliams tokių įgūdžių, kurie padėtų „NE“ nenorimiems lytiniam santykiams. Svarbu skatinti pačių paauglių rizikingo lytinio gyvenimo sampratą. Dažna lytinių partnerių kaita didina tikimybę užsikrėsti kelių tipų virusais.

Susirgimų genitalijų karpomis, kandilomomis ar kitais ŽPV sukeltais lytinių takų susirgimais mažina saugusis ir atsakingus lytinis elgesys, atsitiktinių lytinių partnerių mažinimas, taisyklingas apsaugos priemonių (prezervatyvų) naudojimas lytinių santykių metu.

Be to, ŽPV nebūtinai turi plisti lytiniu santykiu būdu. Seksualinė sueitis nėra vienintelis ŽPV perdavimo būdas. Užsikrėsti galima liečiantis lūpų sėklidžių ar analinės srities audiniams. ŽPV 16 gali plisti liečiant pirštais lytinius organus. Prezervatyvai, kuriuos raginami naudoti paaugliai, negali visiškai apsaugoti nuo užkrato, nes ŽPV perduodamas lytinių santykių metu liečiantis partnerių odos sritims.

Norint išvengti odos karpų, reikia laikytis asmens higienos - dažnai plauti rankas ir kojas, kasdien keisti kojines, naudotis individualiais rankšluosčiais, kempinėmis ir kt.

Gimdos kaklelio vėžys – antra labiausiai paplitusių vėžio rūšių tarp jaunesnių nei 45 metų moterų. Susirgit gali kiekviena moteris, nepriklausomai nuo amžiaus ar paveldimumo. Įrodyta, kad 99 proc. gimdos kaklelio vėžio atvejų sukelia ŽPV 16 ir 18 tipai. Profilaktinės patikros ir skiepai – tai būdai, kurie padeda išvengti gimdos kaklelio vėžio. Virusas sukelia pakitimų gimdos kaklelio ląstelėse, kurie po 10-15 metų gali virsti vėžiu. Pirminių ląstelių pakitimą moteris nejaučia. Pakitimų galima aptikti moterims profilaktinės patikros pas ginekologą metu, o išvengti –

pasiskiepijus. ŽPV skiepų esmė – skiepijama, siekiant užkirsti kelią virusui patekti į organizmą, t.y. iki lytinio gyvenimo pradžios. Todėl šios vakcinos veiksmingiausios jaunoms (9-13 metų) mergaitėms. Galima skiepyti ir jaunas moteris dėl pakartotinių užsikrėtimų ŽPV. Kuo moteris jaunesnė, tuo geriau į skiepus reaguoja imuninė sistema ir apsauga išlieka ilgiau.

Nuo 2016 metų rugsėjo 1 dienos pagal Lietuvos vaikų profilaktinių skiepų kalendorių nemokamai skiepijamos 11 metų mergaitės nuo žmogaus papilomos viruso Silgard vakcina. ŽPV vakcinos skiepijamos į žasto ar šlaunės raumenis. Norintys pasiskiepyti turi kreiptis į vaikų ligų ar šeimos gydytoją. Skiepijimo tvarkaraštis priklauso nuo vaiko amžiaus ir pasirinktos vakcinos. Šiuo metu galima pasiskiepyti 3 rūšių vakcinomis saugančiomis nuo ŽPV: Cervarix, Silgard ir Gardasil 9. Cervarix vakcina saugo nuo pagrindinių gimdos kaklelio vėžį sukeliančių 16 ir 18 tipo ŽPV. Silgard yra vakcina, skirta ikivėžinių lyties organų (gimdos kaklelio, išorinių lyties organų ir makšties) pažeidimų, gimdos kaklelio vėžio ir vyrų ir moterų išorinių lyties organų karpų, sukiamų 6,11,16 ir 18 ŽPV tipų, profilaktikai. Vakcina skirta vaikams ir paaugliams nuo 9 metų ir suaugusioms moterims iki 26 metų. Gardasil 9 apsaugo nuo žmogaus papilomos 6,11,16,18,31,33,45,52 ir 58 tipų ŽPV sukiamų ligų. Vakcina skirta mergaitėms ir berniukams nuo 9 metų bei suaugusiems moterims ir vyrams.

ŽPV infekcija gali užsikrėsti tiek moterys tiek vyrai. ŽPV gali sukelti ne tik gimdos kaklelio vėžį, bet ir kitų lokalizacijų (varpos, išangės, burnos, ryklės, gerklų) vėžį. 6 ir 11 ŽPV tipai sukelia ir vyrų genitalijų karpas. Todėl ŽPV infekcijos prevencinės priemonės, įskaitant ir skiepus, reikšmingos tiek moterims, tiek vyrams.

Informaciją parengė Šeškinės poliklinikos vaikų ligų gydytoja Rita Raubienė.

Lytinės ir reprodukcinės sveikatos kabinetas, 2017-07-18.

